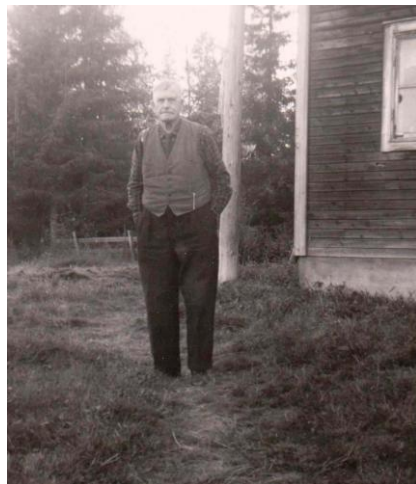

Hans-Erik Viklander, odelstorpåre från Fisksjön

Ett barnbarn berättar:

När jag en höstdag, för två år sedan, besökte familjegraven vid Håsjö gamla kyrka, fick jag idén att åka till Fisksjön. Pappa växte upp där. Jag åkte sakta för att se om det mesta var sig likt. Och jag kunde se att inägorna var slagna och att husen låg välmående i slutningen mot Fisksjön. Vägen har byggts om, så den numera går bakom byggnaderna hos Myraeus. Förut sträckte den sig mellan husen och förbi Myraeus sommarstuga. Pappa gick i skola där. Söderströms hus var obebott. Där, på deras ladugårdsvind, lekte vi filmstjärnor en gång. Det var två kompisar; Eivor var Ester Williams och Monica var Doris Day. Jag var ingen för det var bara dom två stjärnorna vi kände till. Monica och hennes föräldrar flyttade på femtiotalet till den fastighet där farfar med familj bott. Vi blev vänner och vänskapen håller ännu idag.

Men det var ju om farfar jag skulle berätta. I början på 1900-talet flyttade farmor och farfar till Fisksjön, och där var skog och jord den viktigaste födkroken. Farfar var en riktig "hårding". Han ställde stora krav på alla, inte minst på sig själv. Han kallades odelstorpåre - och odlade gjorde han. Ett stycke från hemmet, låg "Gubbflon", och den hade han odlat upp. Kanske den fick heta så eftersom alla barnen

kallade sin far för Gubben. Min faster Ina konstaterade krasst en gång: "Han va hård Gubben. Man fick börje arbete när man nyss hade lärt så gå."

Och så gick åren, men den hårda vardagen varvades också med fest ibland. Då plockades fiolen fram och en slurk ur flaskan livade upp tillvaron för slitvargen. Farmor spelade gitarr och sjöng, så det förkom sång, musik och livsglädje i hemmet.

Deras första dotter Hilma föddes 1903 och syskonskaran utökades så småningom till sju barn, fem flickor och två pojkar.

I april månad 1918 var det dags för åttonde barnet. Det blev en lång och smärtsam process. Tillkallad läkare konstaterade födslovärkar, men det var brusten blindtarm som komplicerade allt. Både mor och barn dog den tredje april. Sju moderlösa barn och farfar blev nu tvungna att tidvis arbeta i skogen.

Bland annat körde han kolved i Kälsjön, 1,5-2 mil från hemmet. Då var det äldsta dottern Hilma som tog hand om hemmet och syskonen. Det yngsta barnet var två år.

Farfar berättade en gång, att efter avslutat dagsverke i skogen ställde han hästen på stall, utfodrade och gick hem till Fisksjön för att se hur barnen klarade sig. Han brukade titta in genom köksfönstret. Då hade Hilma samlat barnen runt köksbordet och försökte sysselsätta dem så gott det gick. Sedan han kollat att allt var bra återvände han till Kälsjön igen och då, sa han: "vare tin å stille maran", d.v.s. utfodra morgonmålet till hästen.

Trots allt gick tiden och dagarna fylldes av arbete och oro.

Året 1918 härjade spanska sjukan. Många drabbades och det gjorde även familjen i Fisksjön. Barnen blev svårt sjuka och den tredje december - på dagen åtta månader efter farmors död - dog Hilma, femton år gammal.

Då uppstod ännu en svår situation för farfar. Även min pappa kämpade för livet mot sjukdomen. Men han vann.

Så småningom mötte farfar en ny kvinna och de bildade familj. I den relationen föddes två barn. Pappa berättade aldrig någonsin om sin uppväxt, men något syskon har sagt att den var svår.

Och tiderna var hårda, förtjänsterna låga och farfars tålamod slut.

1928 beslöt familjen att sälja torpet i Fisksjön och farfar tog med sig de två yngsta barnen i första kullen och drog till Canada. Tyvärr var jag inte då så intresserad att jag bad honom berätta om livet där, men ett sa han. Att det var lika tufft där som hemma. Dessutom tappade han kontakten med barnen. Det enda vi fått veta är, att sonen dog som krigsinvalid på ett sjukhus. Alla efterforskningar har varit förgäves. Även det gjorde farfar bedrövad.

1947 bestämde sig farfar för att flytta hem till Sverige igen. Då kom han och hälsade på oss på "Remman". En morgon, när jag väntade på skolskjutsen, kom farfar ut och tryckte en blank enkrona i min hand. För mig som sjuåring var det väldigt, väldigt stort.

Vid samma tillfälle hade mamma frågat farfar om han tyckte att hon och pappa skulle ha tagit över i Fisksjön. Svaret blev: "No, no inte Fisksjön, no, no." Motgångarna hade varit för många.

Farfar och hans fru bosatte sig i Österforsa, utanför Långsele, och jag åkte ofta dit och hälsade på.

Farfar dog 1963, åttiosju år gammal, efter ett strävsamt liv. Jag tänker ofta på honom, för jag vet, att bakom sorgens pansar fanns ändå en "go" Gubbe.

Elisabeth Engberg, f. Viklander